

ADAM LEWENHAUPT

Samfundets Æresmedlem, Överstekammarherre, fil. hedersd:r Greve ADAM LUDVIG CARL LEWENHAUPT er 26. December 1944 afgaaet ved Døden i Stockholm, efter kort forinden at have naaet de 83 Aar. Med ham er en af Sveriges mest kendte Personligheder gaaet bort; han var en Mand, der paa vidt forskellige Omraader kom i Berøring med utallige af sine Landsmænd og som desuden havde rig Lejlighed til at træde i Forbindelse med Fremmede. Uden at være af noget i egentlig Forstand imponerende Ydre havde Grev Adam let ved at hævde en absolut Autoritet. Ved overlegen Myndighed, udstrakte Kundskaber og en med en vis Jovialitet parret højaristokratisk Fremtræden var han altid de skiftende Situationers Herre. I Besiddelse af dyb Pietet for al Tradition og medfødt ærbødig Hensyntagen, ofte med et Stænk af den eleganteste Form for Respektløshed, gik han sin Vej frem uden at træde andres Værdighed for nær og uden at sætte selv den ringeste Tøddel til af sin egen. Man glemmer ikke let hans paa én Gang strenge og skalkagtige Blik.

Født i Stockholm 5. Dec. 1861 som Søn af Overkammerherre, Greve ADAM CASIMIR LUDVIG LEWENHAUPT og Gemalinde, født Grevinde CHARLOTTA AURORA EMILIA GYLDENSTOLPE, en Datter af Riksmarskalken, voksede den lille Adam op, dels i Hovedstaden, hvor Faderens Tjeneste hos vor Konges Mormoder, Kong Carl XV.s Dronning Lovisa, krævede lange Besøg, dels paa det Sjöholm i Södermanland, som den nu Afdøde stadig ejede i Fællesskab med en næsten 90-aarig, ugift Søster. At Faderen – oprindeligt Dragonofficer – var Stifter af Svenska Autografsälskapet og mangeaarig Medlem af dets Bestyrelse, gentagne Gange Medlem af Konstakademiets Indkøbsnævn og Æresmedlem af Södermanlands Fornminnesförening, viser med al Tydelighed, at det ikke blot var Hoftjenesten, der var Sønnen i Kødets baaren. – Om Aftenerne samledes Familiens Medlemmer i Bibliotheket paa Sjöholm, og fejrede her, omkring Bordet med Lampen, sande Højtidsstunder. Det var i Regelen Grevinden, som læste op, uden at lade sig mærke med, at Sønnen Adam – den senere Riksheraldiker – undertiden sneg sig til at studere én eller anden Vaabenbog. Med stadig udvidet Valg af Læsning, efterhaanden ogsaa paa fremmede Sprog, lagdes her Grunden til senere Dannelse.

Historien blev tidligt Adams Yndlingsvidenskab. Naar han og hans Sødskende havde faaet hver sin lille Jordlod som „Land“ og naturligvis var optaget af at forsvare dette under indbyrdes krigerske Lege, var han først og fremmest beskæftiget med at skrive „Landets“ Historie, med Opstilling af genealogiske Tabeller over forskellige fingerede Dynastier, idet han endog til sine imaginære Undersaatters Vel stiftede Akademier og lærde Selskaber, hvis Medlemslister blev nøje affattede. Unægtelig ikke paafaldende, at denne Linie skulde føre direkte til en Æresdoktorgrad ved Stockholms Högskola (1936). Barndomstiden prægedes iøvrigt af de talrige Gæster paa Gaarden, Gang paa Gang med Kongeparret i Spidsen. Den blev det straalende Grundlag for hans senere Liv og prædestinerede ham til fremtidig Virke.

Lige ved 20 Aar gammel immatrikuleredes Adam Lewenhaupt ved Uppsala Universitet, tog juridisk „preliminärexamen“ 1885, drog samme Aar til Universitetet i Lund og absolverede tre Aar efter „kansliexamen“, der paa Stedet. Det varede nu kun et godt halvt Aar, før han kom i Riksarkivets Tjeneste som ekstraordinær Amanuens. Avancementet gik langsomt i de Tider; først i 1904 blev han „ordinarie“, skønt forlængst paa høje Poster andensteds, herefter i 1910 andre Arkivarie og sidst – i 1917 – første Arkivarie „över stat“. Arkiv-

virksomheden har sikkert influeret meget paa hans historiske Forfatterskab. – Allerede i 1889 antoges han som Amanuens i Kungl. Samfundet för utgifvande af handskrifter rörande Skandinaviens historia, der valgte ham til Medlem i 1896; han var Redaktør af en enkelt Del af Samfundets Historiska handlingar og talte gentagne Gange ved dets Møder. Medens han kun beklædte Stillingen som Ridderhusgenealog i tre Aar, var han fra 1903 til 1931 i Embede som Riksheraldiker. Netop i disse Aar var Heraldiken som historisk Hjelpevidenskab i rivende Udvikling; rundt omkring i Landene publiceredes en virkelig Faglitteratur paa Grundlag af arkæologisk-sigillografiske Kildestudier, et Tidsskrift som Archives héraldiques suisses, for at nævne det maaske mest førende, bidrog til at hæve Faget til et hidtil ukendt Stade. Trods solide Kundskaber paa Omraadet har Lewenhaupt neppe kunnet følge alle Fremskridt. Selv skrev han kun lidt her, men var altid den samvittighedsfulde og interesserede, der som Ejer af en udsøgt Samling Værker og Skrifter med Stolthed viste sin Gæst én eller anden særlig Sjældenhed. Det kan nævnes, at han i 1927 var Medlem af Faneudredningskomitéen.

Samtidig med disse Stillinger og Hverv virkede han gennem et halvt Aarhundrede i Hoffets Tjeneste, var 1895–1914 Kammerherrehos Enkehertuginde af Dalarne, der havde været i Ægteskab med Kong Oscar I.s yngste Søn, fik Titel af Hofmarskalk 1915, blev Øverstekammerjunker 1928 og endelig Øverstekammerherre 1940, idet han her naaede den højeste Stilling efter Riksmarskalken. Han var attacheret vor nuværende Konge under Besøg i Stockholm og modtog i denne Anledning Dannebrogordenens Storkors, den samme Udmærkelse som i længst svundne Dage tilfaldt hans Fader efter Tjenestegøring hos Kong Frederik VII, da denne som Kong Carl XV.s Gæst overværede Manøvrer paa Ljungbyhed. Beslægtet med disse Hofcharger var Posten som „Introduktör för främmande sändebud“ betroet ham i Tidsrummet 1905–28; den kunde neppe varetages paa en mere stilig Maade. Det skal sidst nævnes, at han ved sin Død beklædte den meget fornemme Stilling som Underkansler ved „Kungl. Maj:ts orden“.

Indenfor Ordensvæsenet i anden Betydning traadte Grev Lewenhaupt i vidtstrakt Forbindelse med store Kredse. Hans Position som Frimurer karakteriseres bedst ved den Kendsgerning, at han var Ridder af Carl XIII.s Orden. Arbejdet her og hans Hverv som Generalgouvernør i Timmermansordenen og Kommendator for Johanniterordenen i Sverige er unddraget en Vurdering af udenfor-

staaende. Det bør imidlertid siges, at han som Stora Amaranterordenens „gloriöse“ Generalstormester gennem et kvart Sekel, og lige til sin Død, ved Ordensfesten hvert andet Aar repræsenterede svensk Stilfuldhed paa det mest charmerende Sæt, til Glæde for Blomsten af Sveriges højeste Selskab og beundret af det samlede Corps diplomatique. Paa hans 80-Aars Dag udsendte Ordenen et af C. G. U. SCHEFFER forfattet Festskrift, omhandlende dens lange og lysende Historie. I Bogen gengives et Par af Grev Lewenhaupts Taler ved „Nachspiel“ i Ordenen, typiske Prøver paa hans svenske gnistrende Humor, skarpere og mere klingende end den, vi træffer vesten for Øresund. Amarantfesten i 1938 i Anledning af Hans Majestæt Kong Gustavs 80. Fødselsdag blev en Apoteose for den gamle Greve, der med Scepter i Haand kunde se ud over en i Sandhed glimrende Forsamling med den alderstegne, men næsten utrolig spænstige og vel oplagte Monark i Spidsen, omgivet af en talrig Skare af fyrstelige Personer, svenske, norske, danske og udenlandske. Kun Skade, at baade den danske og den norske Konge i sidste Øjeblik fik Forhindringer, saaledes at Majestæterne først kunde indtræffe i den festsmykkede svenske Hovedstad følgende Dag. Det var som om en svunden Tid her for sidste Gang blussede op i et farvemættet Skær. Svenske Officerer af alle Vaabenarter bar de gamle guld- eller sølvbroderede Uniformer, der snart efter skulde afløses af Neutralitetsvagtens ensformige Beklædning; alle de fremmede gallaklædte Ministre sad her for lange Tider fredelig sammen omkring „Kanslertaftet“, spøgende og optagne af, at man saa højt mod Nord kunde opleve en Elegance, der syntes at tilhøre en længst tilbagelagt Epoke. Allerede ved en tidligere Ordensfest sagde den franske Minister til disse Liniers Forfatter: jeg har aldrig set noget lignende.

For en halv Snes Aar siden udgav Grev Adam Lewenhaupt sine Barndoms- og Ungdomserindringer med to Bind: *En färd till minnenas värld* (1936) og *Svenskt sjuttital, Hågkomster från ungdomen* (1937). Med Henvisning til Anmeldelse her i Tidsskriftet¹ skal det straks siges, at netop disse to Bøger fortjener at nævnes først, naar hans Død omtales. De giver en sprudlende og facetterende Beretning om en Tid, der, skønt kun fjernet fra vor ved knap to Menneskealdre, forekommer saa usandsynlig fjern. Med en for en Hofmand ikke almindelig Aabenhjertighed fortælles løst og fast; Forfatteren gaar ofte lige til Stregen, men pletter aldrig sin Skildring med In-

¹ 10. Række, IV, 157 ff.

diskretioner. En talløs Række af kendte eller pudsige Personer drager forbi Læserens Øje. Ofte behøver Forfatteren blot faa Ord for at karakterisere paa helt overbevisende Maade. Den muntre og vittige, ofte blaseret ironiske og ikke lidt hvasse, mundtlige Fortæller har i mærkværdig Grad forstaaet at omsætte det talte Ord i det skrevne, uden at dets umiddelbare Liv gik tabt. En snævrere Kreds, der fulgte hans Beretninger i hyggelige Aftentimer – i hans store og smukke Hjem paa Karlavägen, hos en god Ven eller ved et lidt afsides Bord paa en af Stockholms Restauranter – genoplever ved Læsningen et fængslende Samvær og beriges med dobbelt Nydelse. – Disse Bind er af virkelig blivende Betydning, og vilde, var de end hans eneste litterære Arv, saa utvivlsomt sikre ham en Plads blandt svenske Memoireskrivere.

Blandt hans Skrifter skal her nævnes Biografiske Data rörande Vasahuset (Hist. tidskr. 1898), Calendaria Caroli IX (1903), Leonard Kaggs dagbok (1912) og det stadig raadspurgte Tobindsværk Carl XII.s officerera (1920–21). Der kan være særlig Grund til at fremhæve hans sidste litterære Arbejde: Nils Julius Lewenhaupt 1708–76. Biografiske Anteckningar (Stockholm 1938). Denne næsten spændende og let læste Bog burde finde mange danske Læsere; alene de udmærkede Portræt gengivelser er Bekendtskabet værd. Endnu en Gang havde den gamle Forfatter udsendt et spirituelt Arbejde. Hans smukke Afhandling: Adelsvapen och den svenska heraldiken (Særtryk af Sveriges Riddarhus, Stockholm 1926) blev anmeldt her i Tidsskriftet af Dr. Ernst v. d. Recke¹. Sidst skal det endelig ikke forbigaa, at Lewenhaupt redigerede Sveriges ridderskaps och adels kalender i Aarene 1905–17.

Tiden rinder hurtigt; de fleste af Grev Adams Samtidige gik forud. Af de nu graanende Mennesker, som lærte ham nærmere at kende, og blandt de Hundreder af Unge, der kun saa ham i et flygtigt Glimt, vil han længe mindes, mere end nogen anden. Repræsentanten for en Æra, hvis sidste Time er slaaet.

P. B. G.

---

¹ 8. Række, V, 301 ff.